

BÖLÜM 13

PERİSTOMAL CİLT KOMPLİKASYONLARI VE HEMŞİRELİK BAKIMI

Türkan ÖZBAYIR¹

GİRİŞ

Stomaya sahip olmak ve gelişen komplikasyonlar, hastanede kalış süresini, hastaneye yeniden yatma riskini ve maliyeti artırır. Stoma, bireylerin yaşam tarzlarında duygusal, fiziksel, cinsel ve sosyal değişikliklere neden olur. Hasta yakınlarının/bakım verenlerin yaşam kalitesini olumsuz etkiler. Stomalı bireyler farklı yönetilebilir bir anatomik yapılandırmaya sahiptirler. Bireyler stomaya uyum sağlandığında normal sosyal yaşamlarını sürdürebilirler. Bireyin geçiş sürecini atlatması, yeni yaşam koşullarına uyumunu sağlayacak çevresel kaynakların oluşturulması ve değişiklikleri kabul etmesi için ameliyat öncesi başlayan ve ameliyat sonrası evde devam eden profesyonel destek gerektirmektedir (1-4).

Stomalı hastaların çoğu, stomaterapi merkezine sevk edilmesini gerektiren en az bir peristomal cilt komplikasyonu yaşarlar. Bu merkezlerde stoma ve stomaya bağlı torba/adaptörün neden olduğu cilt komplikasyonlarını yönetmek için cerrah, dermatolog, stomaterapist/hemşirelerden oluşan uzman bir ekip bulunmaktadır (4-9). Bu ekipte peristomal cilt komplikasyonlarının önlenmesi, değerlendirilmesi ve iyileştirilmesinde stoma ve yara bakım (SYB) hemşiresinin önemli görevi vardır. Ülkemizde 19 Nisan 2011 tarihinde Resmî Gazete Sayı 27910'da yayımlanan Hemşirelik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikte, Stoma ve Yara Bakım Hemşiresinin görev yetki ve sorumlulukları Cerrahi Hemşireliğinin alt dallarından biri olarak tanımlanmıştır (10,11). SYB hemşiresi bireyi, fiziksel ve psikososyal açıdan değerlendirir, hemşirelik tanılarını belir-

¹ Prof. Dr., Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği AD.
turkan.ozbayir@ege.edu.tr

risine göre yönetilir. Sigarayı bırakma, diyabet hastaları için glisemik kontrol, beslenme ve ödem tedavisinin yara iyileşmesinde etkileri anlatılır. Ülserlerin tekrarı ya da iyileşme durumundan sonra da hasta ostomi bakım hemşiresi tarafından izlenmelidir (5,9,11,22,25).

SONUÇ

Stomalı birey, peristomal cilt sorunları yaşayabilir. Gelişen komplikasyonlar tedavi süresinin uzamasına, bakım maliyetinin artmasına, iş gücü kaybına, hastanın yaşam kalitesinin azalmasına neden olur. Komplikasyonları azaltmada stoma yara bakım hemşiresinin rolü çok önemlidir. Komplikasyonların önlenmesi ve tedavisi için ameliyat öncesi stoma bölgesinin işaretlenmesi, stoma ve peristomal cildin değerlendirilmesi, stoma torbalama sisteminin uygun şekilde yerleştirilmesi veya çıkarılması, hasta ve yakınlarının/bakım verenlerin eğitilmeleri gerekmektedir.

Bu bölümde tartışılan tüm peristomal cilt komplikasyonlarında bir tema vardır: Sorunun altında yatan nedeni belirlemek ve tedavi etmektir.

Teşekkür

Kitap Bölümünde arşiv fotoğraflarının kullanılmasına izin veren Ege Üniversitesi Hastanesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Genel Cerrahi Anabilim Dalı Başkanına, Stoma ve Yara Bakımı Hemşirelerine teşekkür ederim.

KAYNAKLAR

1. Ceylan H, Vural F. Living with stoma-A phenomenological study. *J Nurs Res Pract.*2017;1(1): 06-12
2. Sayar S, Vural F. Stomalı bireylerde destek grup girişimi yapılmalı mı? *Turk J Colorectal Dis* 2019; 29:1-5 DOI: 10.4274/tjcd.galenos.2019.59244
3. Karadağ A, Karabulut H, Baykara ZG 'et al.' A Prospective, multicentered study to assess social adjustment in patients with an intestinal stoma in Turkey. *Ostomy Wound Management* 2015 October;61(10):16-29.
4. Fernandes CP, Brito CS. Effect of a stoma nursing care program on the adjustment of patients with an ostomy. *Aquichan.* 2020;20(1): 1-13. DOI: <https://doi.org/10.5294/aqui.2020.20.1.4>
5. Stelton S, Zulkowski K, Ayello E. (2015). Practice implications for peristomal skin assessment and care from the 2014 World Council of Enterostomal Therapists International Ostomy Guideline. *Advances in Skin & Wound Care* 2015;28(6):275-284.
6. Vural F, Sütsünbulođlu E, řelimen D. Literature Review: Profile of Publications for the patients with stoma in Turkey. *Turk Journal Colorectal Disease* 2016; 26:59-70.
7. Carlsson E, Fingren J, Hallén AM, Petersén C 'et al.. The Prevalence of Ostomy-related Complications 1 Year After Ostomy Surgery: A Prospective, Descriptive, Clinical Study. *Ostomy Wound Management* 2016; 62:34-48.

8. Ustundag H, Gul A, Togluk E. Assessment of peristomal skin complications in Turkish individuals with in intestinal stoma: a retrospective study. *International Journal of Nursing Sciences* January-April 2022;15(1):627-632.
9. Karadağ A, Korkut H. Peristomal cilt komplikasyonları, *Ulusal Cerrahi Dergisi* 2010,26(3):175-179.
10. 10. Hemşirelik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 2011 Resmi Gazete Sayı 27910 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/04/20110419-5.htm> [Accessed: 1.01.2023]
11. Karadağ A. Peristomal cilt komplikasyonları:Tanımlama önleme tedavi *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2016; 72-83.
12. Zelga P, Kluska P, Zelga M 'et al.' Patient-Related Factors Associated With Stoma and Peristomal Complications Following Fecal Ostomy Surgery A Scoping Review. *J Wound Ostomy Continence Nurs*. 2021Sep-Oct;48(5):415-430. Doi: 10.1097/WON.0000000000000796.
13. Altınbaş Y, Karaca T. Peristomal cilt problemleri: Sistematik literatür inceleme. *Sted* 2018;27(2):107-117.
14. Karaveli Çakır S, Özbayır T.The effect of preoperative stoma site marking on quality of life. *Pak J Med Sci*. 2018 Jan-Feb;34(1):149-153.
15. Almutairi D, Le Blanc K, Alavi A. Peristomal skin complications: what dermatologists need to know. *International Journal of Dermatology* 2018; 57: 257–264.
16. Beitz JM, Colwell JC. Management Approaches to Stomal and Peristomal Complications: A Narrative Descriptive Study. *Journal Wound Ostomy Continence Nursing* 2016; 43:263-268.
17. Salvadaleña G. The incidence of stoma and peristomal complications during the first 3 months after ostomy creation. *Journal Wound Ostomy Continence Nursing* 2013; 40:400–406.
18. Steinhagen E, Colwell J, Cannon LM. (2017). Intestinal stomas-postoperative stoma care and peristomal skin complications. *Clinics in Colon and Rectal Surgery*. 2017; 30:184–192.
19. Taneja C, Netsch D, Rolstad BS 'et al.' Risk and economic burden of peristomal skin complications following ostomy surgery. *Journal of Wound, Ostomy, and Continence Nursing* 2019; 46:143–149.
20. Persson E, Berndtsson I, Carlsson E 'et al.' Stoma-related complications and stoma size a 2 year follow up. *Colorectal Disease* 2010; 12:971-6
21. Colwell JC, McNichol L, Boarini J. North America wound, ostomy, and continence and enterostomal therapy nurses current ostomy care practice related to peristomal skin issues. *Journal of Wound, Ostomy, and Continence Nursing* 2017;44:257–261.
22. Stelton S. Stoma and Peristomal Skin Care: A Clinical Review. *The American Journal of Nursing* 2019; 119:38–45.
23. Özyaydın İ, Taşkın A, İskender A. A retrospective analysis of stoma related complications.. *JCEI*;2013;4(1):63-66
24. Haugen V, Ratliff CR. Tools for Assessing Peristomal Skin Complications. *J Wound Ostomy Continence Nurs*. 2013;40(2):131-134.
25. Ratliff CR, Goldgerg M, Jaszarowski K 'et al.' Peristomal skin health. *J Wound Ostomy Continence Nurs*. 2021;48(3):219-231. Published by Lippincott Williams & Wilkins
26. Ay A, Bulut H. Assessing the Validity and Reliability of the Peristomal Skin Lesion Assessment Instrument Adapted for Use in Turkey. *Ostomy Wound Management* 2015; 61(8)26-34.
27. Menin G, Roveron G, Barbierato M 'et al.' Design and validation of a "Peristomal Lesion Scale" for peristomal skin assessment. *Int Wound J*. 2019; 16:433–441.
28. Harputlu D, Özsoy S A. Stoma Çevresi Cilt Komplikasyonlarının Tanılanmasında Bir Araç: Peristomal Cilt Aracı A Tool to Diagnose of Peristomal Skin Complication: Ostomy Skin Tool. *F.N. Hem. Derg*. 2016; 24(1): 38-48.